

G eandewei

KERKBLAD

Jaargang 29 - nummer 11
vrijdag 3 juni 2022
editie Leeuwarden e.o.

Protestantse
Kerk

'Wees blij met wie zich verblijdt, heb
verdriet met wie verdriet heeft'

Mannen

Geloofsgetuige
Jan van Opbergen

Balthasar Bekker streed tegen
bijgeloof en vooroordelen

Column Maarten Keijzer

Mannen

In orthodoxe kringen, ook binnen de Protestantse Kerk, hebben sommige mannen moeite met vrouwen. Nee, niet met hun eigen vrouw, als het tenminste goed is. Maar wel met vrouwen die bepaalde functies binnen hun kerkgenootschap ambiëren. Daar gaat het vooral om ouderlingen, diakenen en, welhaast nog erger, predikanten. Zo is onze Christelijke Gereformeerde zusterkerk (maar het speelt ook in een deel van de Protestantse Kerk) al jaren bezig met de vraag of die ambities ruimte mogen krijgen. Beslissingen daarover worden door mannen genomen. En niet zomaar mannen, maar 'bekwame' mannen die 'Bijbelse gronden' aanvoeren om aan te tonen dat vrouwen die functies niet mogen aannemen. Dat wil zeggen: ze mogen wel, maar kerkenraden die dat toestaan worden 'op hun zonden aangesproken'. En het gesprek moet 'geduldig en in liefde' worden aangegaan.

Tja: dat soort mannen weet zelfs welke kleren vrouwen mogen aantrekken. Geen broeken bijvoorbeeld. Ook dat op Bijbelse gronden. Dat halen ze uit Deuteronomium 22, waar trouwens ook staat dat je geen kleren mag dragen van tweeërlei stof. Maar daar trekken die mannen zich niets van aan. Kennelijk worden bepaalde Bijbelteksten heel letterlijk genomen en andere niet.

Wat precies mannen- en vrouwenkleren zijn verschilt trouwens per tijd en per cultuur. Dus er is nog hoop voor vrouwen. En: er is echt meer dan genoeg te vinden over de verschillende manieren waarop die teksten gelezen kunnen worden.

Waarom schrijf ik hierover? Dat is omdat ik vind dat hiermee het christelijk geloof voor buitenstaanders belachelijk gemaakt wordt. Dat geldt ook voor wat in behoudende kringen over bijvoorbeeld homoseksualiteit gedacht wordt. Maar dat is een verhaal apart. Hoe dan ook: houd eens op met die veroordelingen. We zijn allemaal geschapen naar Gods beeld, nietwaar? En God heeft ons allemaal verstand gegeven, verstand dat je natuurlijk ook moet gebruiken. Vrome praat zal moeten wijken voor werkelijk inleven. Dat lijkt me heel Bijbels. Misschien gaan buitenstaanders dan langzaam maar zeker christenen als gewone mensen zien die misschien wel allerlei rare dingen geloven, maar anderen volstrekt serieus nemen.

Meditatie We zijn familie

'Wees blij met wie zich verblijdt, heb verdriet met wie verdriet heeft' (Romeinen 12:15)

door ds. Peter Elzinga

Deze regel staat in een lange lijst van aanbevelingen voor christenen die in de stad Rome leefden. Rome was in die tijd het centrum van de wereld. Alles wat in de wereld te koop was aan goederen, ideeën en godsdiensten, kwam je hier tegen.

De christenen vormden in de tijd waarin deze brief geschreven is, slechts een marginale groep. Hun geloof was bij velen onbekend, en werd door nog minder mensen begrepen of gewaardeerd.

Wat dat aangaat, merk ik dat wij als kerk en als gelovigen in 2022 opnieuw moeten uitleggen wie wij zijn en waar wij voor staan. In een land waar het christendom geen meerderheid (meer) is, kom je voor nieuwe uitdagingen te staan.

Dicht bij God leven

Als jouw geloof niet dat van de meerderheid is, als je tegen de stroming in moet zwemmen, hoe blijf je dan staande? Voor de schrijver van de brief is dat duidelijk. Pas je niet aan de meerderheid aan, maar blijf staande door dicht bij God te leven. Door gebed, door uit de Bijbel te lezen, en... door samen gemeente te zijn.

Dat laatste stuit bij veel mensen in deze tijd op verzet. 'Ik heb de kerk niet nodig om te geloven', klinkt het vaak. Veel mensen haken af op het (on)geloof van hun medekerkgenoten, of op hun gedrag. De schrijver van de Romeinenbrief wijst ons echter op het feit dat de waarde van een kerk niet bepaald wordt door het morele gehalte van haar leden, maar dat

zij lichaam van Jezus Christus is. Hij is de focus van de kerk, en zou ook de focus moeten zijn van elk gesprek over gemeente zijn in deze tijd. Een kerk zonder Jezus Christus is een levenloze romp. Als Hij echter het hoofd is, stuurt Hij ons aan.

Dat is het doel en de focus van de kerk.

Leren samen te leven

Met Jezus als onze gezamenlijke focus, worden we opgeroepen om ook met elkaar samen te leren leven. In alle verscheidenheid die er is. We zijn niet allemaal hetzelfde, en dat is ook niet het doel van kerk zijn. In de manier waarop we met elkaar als gemeenteleden verbonden zijn, en hoe we met mensen buiten de kerk omgaan, laten we iets zien van de Heer waarin wij geloven.

We hoeven elkaar binnen de kerk niet perse aardig te vinden, of een 'klik' met elkaar te hebben. We zijn verbonden via onze Heer.

Het is goed om die verbondenheid handen en voeten te geven. Je hoeft dan niet gelijk aan spectaculaire dingen te denken. Het begint met eenvoudige dingen als elkaar (beter) leren kennen, naar elkaar omzien, met elkaar lachen, met elkaar huilen.

Wie God serieus wil nemen, kijkt ook naar de medegelovigen om. We zijn toch geen vreemden voor elkaar? We zijn familie. Kinderen van dezelfde hemelse Vader.

ds. Peter Elzinga is predikant van de Kurioskerk - Protestantse wijkgemeente Huizum-West

Geandewei Kerkblad voor de Protestantse Kerk in Fryslân

Hoofdredacteur: Arjen Bakker
Romptastrjitte 15, 9036 PK Menaam
T. (0518) 750 276

Kopij voor het algemene deel:
Uiterlijk 15 dagen voor verschijnen
naar redactie@geandewei.nl
Dit adres is **niet** voor abonnementen
en bezorgklachten, kijk hiervoor bij de
rubriek van uw eigen kerkelijke ge-

Advertenties: J. Hoogenboom
T. (050) 4091204
E: info@hoogenboom-communicatie.nl

Vormgeving, druk, post- en digitale abonnementen:
Dekker Creatieve Media en Druk,
Hortensiastraat 10, 8922 HD Leeuwarden
E: administratie@geandewei.nl

Kijk voor meer informatie op www.geandewei.nl

Leesrooster

Week 23, 5 t/m 11 juni

zondag	Psalm 147
maandag	Lucas 7:18-35
dinsdag	Lucas 7:36-50
woensdag	Psalm 105:1-22
donderdag	Psalm 105:23-45
vrijdag	Lucas 8:1-8
zaterdag	Lucas 8:9-21

Week 24, 12 t/m 18 juni

zondag	Psalm 135
maandag	Lucas 8:22-39
dinsdag	Lucas 8:40-56
woensdag	Lucas 9:1-9
donderdag	Lucas 9:10-17
vrijdag	Lucas 9:18-27
zaterdag	Lucas 9:28-36

Actueel

De Geest doorwaait de wereld in rampspoed

In een tijd van bijna mondiale onrust mogen we reikhalzend uitzien naar de komst van de Heilige Geest op het Pinksterfeest. Deze Geest, gezonden van God de Vader en Jezus Christus, verlicht ons uit de duisternis, stelt ons in een licht. De apostel Paulus schrijft aan Titus: 'Hij (God) heeft ons naar zijn ontferming gered door het bad van de wedergeboorte en door de vernieuwing door de Heilige Geest. Hij heeft deze rijkelijk over ons uitgestort door Jezus Christus, onze Heiland, opdat wij, gerechtvaardigd door zijn genade, erfgenamen zouden worden naar de hoop op het eeuwige leven.'

door Maurice C.J. Wielenga

We leven in donkere dagen, ook al schijnt de zon dagelijks urenlang. Er woedt een verschrikkelijke oorlog in Oekraïne. Hele steden, dorpen en landerijen zijn verwoest door het Russische leger, burgers, zelfs jonge kinderen, achteloos vermoord, overweldigd of verkracht. De arme slachtoffers zijn alles kwijt. Het is een drama zonder weerga. Wij, westerlingen, kunnen helpen met voedselzendingen, beddengoed en medicijnen. En uiteraard met ons dagelijks gebed voor de slachtoffers van dit brute geweld.

President Poetin leeft in een andere, schimmige wereld die de onze niet is. Hoe kan hij weer tot rede gemaand worden? Hoeveel regeringsleiders hebben hem niet bezocht? Hij zit stijf en strak, zijn rechterhand angstvallig het bureau omklemmend. Italiaanse artsen vermoeden dat hij een verborgen ziekte heeft. Zeker kan gezegd worden dat deze agressor niet normaal is en nog heel wat ellende kan veroorzaken. Hij leeft in het duister. En dan is het maar goed dat wij ons nu op de uitzending van de Heilige Geest kunnen concentreren. Wij hebben die Geest dubbel en dwars nodig in een tijd van geestelijke armoede.

De Franse filosoof Chantal Delsol, die in de schaduw van de grote kathedraal Saint Sulpice in Parijs woont, stelt, dat de christelijke cultuur op sterven na dood is. Er zal volgens haar nog maar een restverschijnsel over blijven. Hierdoor voelen wij aan dat het de hoogste tijd wordt, dat de Kerk van Jezus Christus uit de schuilhoeken komt en weer springelend gaat worden.

Evangelisch bekeringsbevel

Het geboortefeest van de Kerk kwam met een geweldige wervelwind die het hele huis vervulde, waar de apostelen bijeen waren. Het zou vandaag de dag vetgedrukt op de voorpagina's van de kranten gestaan hebben: 'Wervelwind in Jeruzalem.' Als de gemoederen wat tot rust gekomen zijn, begint Petrus met het afsteken van een lange toespraak. Die was wel gewenst, want de algemene vraag van de vele omstanders uit binnen- en buitenland was: 'Wat wil dit zeggen? Waartoe dient dit kabaal?'

Petrus kan bijna niet boven het tumult uitkomen en maant tot kalmte. Hij zegt: 'Deze Jezus die jullie vervolgd hebben, is door Gods rechterhand verhoogd. En deze heeft de komst van de Heilige Geest beloofd. Welnu, deze is nu gekomen. Jullie zijn er getuige van. Je ziet het en hoort het. En nu moet heel het huis Israël, ja heel de kerk weten, dat God Hem tot Heer en Christus gemaakt heeft, die-

Uitstorting van de Heilige Geest, Giovanni Battista Caracciolo, 1580 - 1637, Rijksmuseum Amsterdam

zelfde Jezus die gij gekruisigd hebt. In Handelingen 2 staat vermeld: 'Toen zij dit hoorden, werden zij diep in het hart getroffen.' Ze stonden er bij als versteend.

Er ging vrees en huiver door de menigte. En ze stamelden: 'Wat moeten wij doen?' Dat is de roep van een van zonde overtuigd hart. Is er nog een weg om tot genade te komen? Die vraag moet ons allen bezighouden. Petrus geeft daarop een radicaal antwoord: 'Bekeert u, en een ieder van u worde gedoopt in de naam van Jezus Christus.' Dat wil zeggen: gedoopt zijn op Zijn Naam, gefundeerd zijn op Christus' Werk, op de boodschap van Zijn genade. En daarom is het zo mooi, zoals Matthew Henry zegt: 'Onderwerp je aan de genade en het bestuur van Christus. En als je daar zo van overtuigd bent, belijd het dan in het openbaar voor God en Zijn gemeente.' Dat wordt veelal gedaan op de Paaszondag, maar kan net zo goed op de Pinksterzondag plaatsvinden.

Een evangelische belofte

Met Pinksteren breekt een nieuwe tijd aan. God had Zijn zoon gezonden om verloren zon-

daars te redden. Het oude verbond dat God met Adam gesloten had, was het werkverbond. Daarvoor is het genadeverbond in de plaats gekomen. Maar om die genade te ontvangen moeten we ons eerst wel bekeren, van alle ongerechtigheden gereinigd worden. Op gebed ontvangen wij dan bekering en vergeving van zonden. Die vergeving en vrijspraak is de grote evangelische belofte.

Als climax zullen wij de gave van de Heilige Geest ontvangen, dat wil zeggen: de Heilige Geest zelf. Hoe zal dat in de praktijk gaan? Verwachten wij dat wij gaan spreken in tongen? Is er een bijzondere handoplegging? Wat er gebeurt kunnen we eenvoudig lezen in vers 41 van het Pinksterevangelie: 'Ze nemen het Woord gaarne (met vreugde) aan. De belofte wordt vervuld. Wij ontvangen de Geest. Die gaat in ons wonen. Die komt wonen in ons hart.'

Zijn dit niet de mooiste woorden die wij elkaar kunnen toewensen?

Maurice C.J. Wielenga uit *Joure* is publicist en een vaste medewerker van *Geandewei*

Geloofsgetuige

Jan van Opbergen

'Liturgie is hier elke week bij elkaar komen met mensen die het hoofd boven water willen houden, zoals al door de eeuwen heen gebeurt.'

* 5 april 1930, Overloon
† 7 febr. 2003, Amsterdam

Aan Jan van Opbergen danken we liederen die een tijdlang veel gezongen zijn. 'Vrede voor jou, hierheen gekomen', 'Hier wordt het land gezocht waar wij gelijken zijn, niemand apart en geen kleuren die minder zijn', 'Ga mee met ons, trek lichtend voor ons uit', 'Nu zijt welkome, levensherbergier'. Eenvoudige teksten, altijd geschreven op bekende melodieën. Vanuit oecumenische basisgemeenten in Amsterdam en Haarlem hadden ze hun weg gevonden naar parochies en gemeentes in het hele land en in Vlaanderen. Basisgemeenten wilden in de jaren zestig van de vorige eeuw - en daarna - onder arbeiders en andere groepen buiten de gevestigde kerken gemeenschap stichten. En Jan van Opbergen was een van de pioniers.

Johannes Marinus Leopoldina van Opbergen was een vriendelijke Brabander die al jong pater wilde worden. Op z'n dertiende ging hij naar het klein-seminarie van de Priesters van het Heilig Hart. Tijdens zijn studie theologie trok hij met medestudenten het land door met een zelfgemaakt marionettenspel.

De paters zetten in stadswijken vaak jeugd- en gezinszorg op. Van Opbergen werd door zijn congregatie naar Amsterdam gestuurd om maatschappelijk werk te gaan leiden in de Mercatorbuurt. Daar organiseerde Pater Jan cursussen, dansfestijnen, autorally's en bromfietsraces. In het weekend was hij pastor in de kapel boven het jeugdcentrum. Er kwamen ook protestanten op af.

In 1964 werd het jeugdcentrum gesloten: te veel 'overlast' in de buurt. En enige tijd later verloor de kapel het krediet van de bisschop omdat er te veel buiten de kerkelijke lijntjes gekleurd werd. Maar met steun van de congregatie van Van Opbergen kon de oecumenische basisgroep Het Kompas doorgaan. En daar schreef hij vervolgens tal van verhalen bij thema's uit de Bijbel, gebeden en liturgische teksten.

Op zeker moment viel in het Kompas het koor weg. Veel 'Oosterhuismuziek' uit de Studenteneklesia bleek qua muziek en poëtische tekst nu te moeilijk. En zo ontstonden de liedjes met hun directe taal, gemakkelijke zingbaarheid en onvervalste hoop: 'liedjes over gerechtigheid, vechten voor vrede en tegen de bierkaai'.

De basisbeweging was sterk geïnspireerd door de bevrijdingstheologie van priesters en theologen in Latijns-Amerika. Van Opbergen vond de basisbeweging soms wel te rechtlijnig en te politiek. Het moest over God (m/v) blijven gaan. 'Het visioen dat je samen hebt gedragen, blijft bij je, in leven en sterven'.
Harmen Jansen

Byldspraak - Willem Wilstra Metafoar

De Sudertsjerke yn Drachten hat in opknappbeurt hân en alles wie moai klear doe't de koroanasituaasje wer mear frijheid tastie. Wy hawwe alwer in pear hichtepunten belibbe yn in 'folle bak'. Dat is dan wol genietsjen.

Mei de feestlike weriepening die ús dominy my it idee foar dizze byldspraak oan 'e hân. Jimme witte wol fan skilderijen en platen, dêr't Jezus op ôfbylde is mei in stralekrâns om 'e holle, in saneamde aureoal. No: sjoch dy moaie lampen strieljen boppe de hollen fan 'e minsken!

It gefoel fan Pinkster en de Geast is net sa maklik út te drukken. Fansels meie wy blier sjonge en tsjûgje fan de 'mienskip fan de hilligen'. Mei God ús de Geast jaan om de wrâld yn te gean mei dizze opdracht.

Psalm 68:11

Yn't lân fan tsjusternis en nacht
slaan minsken op jo skjintme acht,
wurde Jo kend en eare

Keningen komme oeral wei,
Egypte stjoert syn boaden
nei de stêd dêr't Jo regearre.

Dêr stiet jo troan, dêr is jo ryk,
de goaden binne ierde en slyk
en sille as damp ferdwine.

Jo binne, Hear, ús help en hâld,
de folken sille oer hiel de wrâld
yn Jo har rêder fine

Douwe A.Tamminga en Cor Waringa

Balthasar Bekker uit Metslawier - predikant met een missie (2)

Strijd tegen bijgeloof en vooroordelen

Na muziektheater over Bonifatius (2012, 2014) en Titus Brandsma (2019) vestigt de Dokkumer Stichting 754 de aandacht op dominee Balthasar Bekker (1634-1698) uit Metslawier. Het stuk in de Bonifatiuskapel is uitgesteld naar juni 2023 maar Geandewei besteedt in een korte serie toch alvast aandacht aan Bekker. Hoe actueel is in onze tijd de strijd van een verlichte zeventiende-eeuwse dominee tegen bijgeloof en vooroordelen?

door Sjoerd de Hoop

De eerste aflevering in Geandewei 10 liet zien hoe Bekker zijn studie theologie verrijkte met filosofie, oudheidkunde en natuurwetenschappen. Hij gelooft niet meer dat duivels en demonen een verklaring zijn van bezetenheid van mensen. Onverwachte natuurverschijnselen aan de hemel, zoals de regenboog en komeetverschijningen, zijn ook geen Goddelijke signalen van veroordeling of boetedoening, maar kunnen natuurkundig verklaard worden. Dat Bekker dit in zijn publicaties uitlegt aan gelovigen, roept bij rechtzinnige theologen en dominees weerstand op. Zij spreken van ketterij.

Bekker is predikant te Oosterlittens (1657) en later in Franeker (1665). Aan de Franeker universiteit promoveert hij in de theologie. Zijn lezingen trekken veel studenten.

Rampjaar

In het rampjaar 1672 komt de Republiek der Zeven Verenigde Nederlanden - nadat in 1648 een einde is gekomen aan de Tachtigjarige oorlog met Spanje - in groot gevaar is door invallen van buitenlandse vorsten. De Friese geestelijkheid komt bijeen in de Grote Kerk te Leeuwarden voor een speciale conferentie met tweehonderd vooraanstaande geestelijken over het behoud van Kerk en Staat. Ze kiezen Balthasar Bekker als voorzitter.

De bijeenkomst adviseert de Staten van Friesland om de Friese Stadhouder en Prins van Oranje, Hendrik Casimir II, per direct te benoemen tot Kapitein-Generaal van het leger om leiding te geven en weer eenheid te brengen in het land. Bekkers voorzitterschap in dit Rampjaar wordt door veel bestuurders gewaardeerd. In Friesland loopt het dan ook anders dan in het gewest Holland, waar de volksornrust van het Rampjaar uitloopt op de schandelijke lynchpartij van de gebroeders Johan en Cornelis de Witt op het Haagse Binnenhof. Maar de Franeker theologen blijven tegenstrevers van Bekker.

In 1674 verlaat Bekker Friesland. Hij wordt predikant in Loenen aan de Vecht; later in Weesp (1676) en in Amsterdam (1683). Ook daar blijft hij de pastoraal bewogen predikant die tevens wetenschappelijke lezingen houdt en publicaties uitgeeft. Zijn geschrift over de kometen (1683) en een uitleg over de profeet Daniël (1688) oogsten veel waardering. Maar Bekker wekt wrevel bij collega's door zijn genuanceerde uitleg over de macht van Satan in de wereld.

'Duivelsloochenaar'

In de zeventiende eeuw is de protestantse vrijgevochten Nederlandse Republiek enerzijds

een menslievend gebied waar vluchtelingen uit alle landen en religies zich kunnen vestigen. Maar anderzijds is er heftige onderlinge strijd over geloofswaarden en de interpretatie van 'duivelskunsten en tovenarijen'. Gevestigde predikanten en theologen schromen niet om te beweren dat 'Duivelloochenaars op den weg zijn om Godsloochenaars te worden'. Anders gezegd: 'Duivelvreezendheid is Godvreezendheid.'

Na ruim dertig jaar theologiestudie ziet Bekke echter steeds meer de grootsheid van de God van Zachtmoedigheid. Andere geestelijken leggen volgens hem ten onrechte veel nadruk op de macht van Satan die de mensen bedreigt. Dat heeft er volgens hem toe geleid dat veel mensen naast de duivel óók de 'toorn van God' zijn gaan vrezen, in plaats van dat zij God zien als bron van Troost en Liefde.

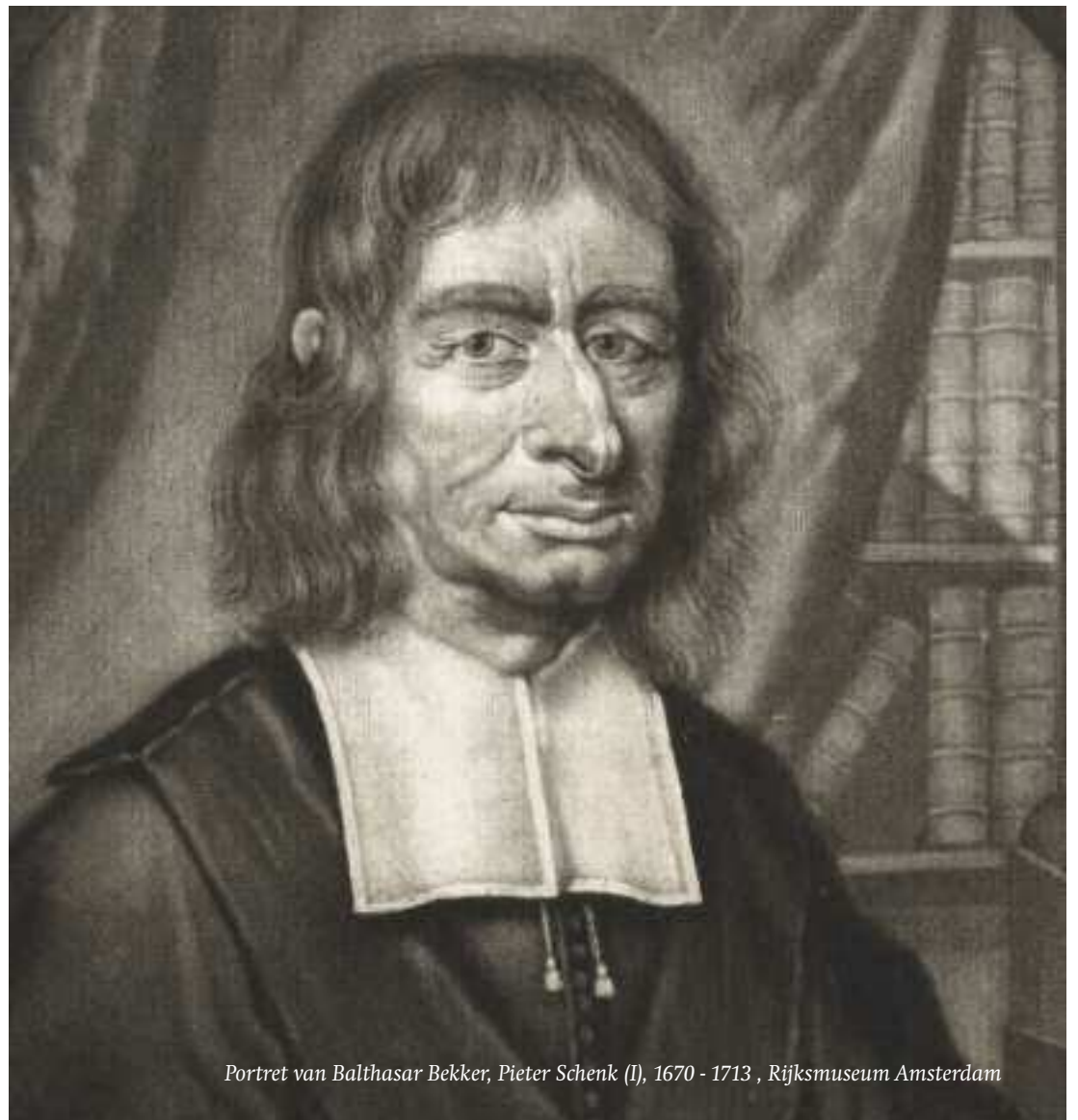
Bekkers geleerdheid, zijn kennis van Oosterse talen en zijn wijsgerige geest brengen hem tot een vergaande verlichte opvatting. Waar in de Bijbel over 'de Duivel en zijn vermogen' wordt gesproken, of over 'Dien gewaanden Vorst der

Hel' concludeert Bekker dat hier van weinig méér sprake is dan van 'eene koortsige hersenschim die bij ieder mensch in zijn eigen geest aanwezig is.'

De Betoverde Weereld

In 1690 publiceert Bekker de eerste delen van zijn vierdelige magnum opus: *De Betoverde Weereld*. Hij beschrijft hoe oude godsdiensten een Godsbeeld hadden en hoe zij daarin een tegenmacht zoals de Duivel verbeeldden, en dat zo bijgeloof ook in het christendom ontstond. Angst voor 'tovenarij' en 'heksarij' wordt aangegrepen om onschuldige mensen aan te klagen en te veroordelen. Wantrouwen is de oorzaak van diepgeworteld geloof in complotten en gevaar dat onder ons zit. *Fake news* als verklaring van waar mensen bang voor zijn.

In het derde en laatste artikel aandacht voor de actualiteit toen en nu. Bekkers verlichte strijd tegen bijgeloof in heksen, demonen en de duivel als verklaring van kwaad en ongeluk tegenover fake news en hedendaagse complottheorieën als verklaring van vrees en tijdsverschijnselen

Portret van Balthasar Bekker, Pieter Schenk (I), 1670 - 1713, Rijksmuseum Amsterdam

Arcadia BOSK en de kerken (3)

ds. Stegeman: dilemma's benoemen en aanpakken

De kerken van Leeuwarden spelen een actieve rol in het project Arcadia BOSK. Als de wandelende bomen pauzeren bij de kerken, worden lezingen en tentoonstellingen gehouden en diensten over bomen. Op 19 juni komen de bomen zelfs in de Grote of Jacobijnerkerk. Dan preekt de 'groene theoloog' Trees van Montfoort en is de eigen dominee Jan-Jaap Stegeman de liturg. Met hem had Alex Riemersma een vraaggesprek.

ds. Jan-Jaap Stegeman. Foto: Hoge Noorden/Jacob van Essen

Is dit project een 'hype' voor de gemeente?

„Arcadia BOSK is niet de eerste aanleiding voor de Jacobijner wijkgemeente om zich bezig te houden met de zorg om de natuur en het klimaat. In de zomer van vorig jaar heb ik een keer gepreekt over de schepping die ten onder dreigt te gaan. De profeet zegt in Hosea 4 vers 3: *'Daarom is het land in rouw gedompeld en bezwijken al zijn inwoners, mét de dieren van het veld en alles wat vliegt; zelfs de vissen in de zee sterven uit.'* In die woorden klinkt al het besef, dat de mensen in verbinding leven met dieren en planten. Onze levensstijl van steeds meer consumeren pleegt een aanslag op de schepping.

Ik heb toen verwezen naar Paulus, die de hebzucht van de mensen veroordeelt met de woorden: *'Als we leven 'naar het vlees', zullen we zeker sterven.'* Met de verwijzing naar de alarmerende actualiteit van de plastic soep in de zee, de bosbranden en smeltende ijskappen heeft deze preek toen wel wat teweeg gebracht. Meteen na de dienst was er een indringend nagesprek en daaruit is werkgroepje gevormd dat zich bezighoudt met het thema van duurzaamheid en de kerk.”

Bomen in de kerk

De dienst van 19 juni wordt spectaculair, omdat er ook bomen in de kerk zullen zijn. Een dienst tussen de bomen. Mooie entourage voor een preek van Trees van Montfoort over onze relatie van ons mensen met God en de natuur. Wat maakt de dienst voor jou tot een feest?

„In de eerste plaats de lezingen en de liederen. Onze cantorij begint met het zingen van Psalm 1 in de bewerking van Bert Matter; het is een swingend jazzy zangstuk met een goede antifoon: *'Gelukkig is de mens?'* Maar de vraag van de psalmist is uiteraard: hoe word je gelukkig? Duurzaam geluk zit niet in steeds

nieuwe spullen, verre-reiservaringen en de vele festivalarmbandjes. De psalmist prijst die mens gelukkig, die is als een boom die stevig geworteld is in de aarde. Hij zegt: *'Gelukkig de mens, die de wetten van de Heer wikt, dag en nacht.'*

De lezing van Genesis 1: 1-13 is een must voor deze dienst. Als je goed leest, blijkt het een spannend verhaal. Trees van Montfoort brengt ons in de preek - net als in haar boek - tot het inzicht van de bescheiden plek van de mens in de schepping. God schiep eerst licht, water en de aarde, de hemellichamen, de vogels en de vissen geschapen heeft en pas op de zesde dag de landdieren en de mens. Zij wijst erop, dat niet de mens de kroon is op de schepping, maar de sabbat!”

Eigenbeleving

Kun je ook iets zeggen over wat jou persoonlijk het meest raakt als het gaat om het klimaat en de toekomst van de planeet-aarde?

„Eerlijk gezegd is ook bij mijzelf het besef van verantwoordelijkheid voor de hele schepping en het gedrag dat erbij hoort, slechts langzaam gegroeid. Tegenwoordig probeer ik goed en gezond te leven met verantwoord voedsel, gebruikte kleren en weinig luxe-goederen. Maar er zijn natuurlijk ook dilemma's, bijvoorbeeld wel of niet een eigen auto. Dat stelt ons regelmatig voor moeilijke keuzes!

Het goede van de christelijke traditie is het besef, dat wij gerechtvaardigde zondaars zijn. Dus geen deugdmensen die uit de hoogte anderen tot de orde roepen. Maar tegelijk verstaan wij het appel, de stem van God, dat wij die moeilijke keuzes zelf maken, de dilemma's benoemen en aanpakken. Ook als deze dilemma's iets inhouden van omkeer en bekering.

Godsdienst is ook ontregeld worden en dat toelaten in je leven. Dit speelt in het klein van het persoonlijke leven en in het groot van de hele maatschappij. Dit brengt uiteraard ook wel eens spanning met zich mee over goede bedoelingen en wat concreet haalbaar is. Je gaat als pastor samen met de gemeente op zoek naar waar je - binnen de menselijke maat - nog een stapje verder kunt zetten, op weg naar het goede leven. Het is heel mooi dat wij als christenen en als kerken langzamerhand tot 'groen besef' komen, maar dat is wel wat laat als je vijftig jaar terugkijkt.

Een halve eeuw geleden waren er al ernstige waarschuwingen van de Club van Rome. Die waarschuwingen leidden veertig jaar geleden tot het Conciliair Proces, dat gericht was op 'Vrede, gerechtigheid en heilheid van de schepping.' De groene theologie biedt ons een nieuwe impuls om intensief met dit thema aan de slag te gaan, in het klein en in het groot.

Laten wij hopen, dat de actuele discussies doorgaan, ook na afloop van het project Arcadia BOSK. Immers, wij moeten niet cynisch worden. Het christelijk geloof biedt ook hoop, dat wil zeggen: uitzicht op een goede toekomst.

Hoop is niet alleen maar passief wachten, omdat je niet alles in de hand hebt. Hoop is met volharding wachten en hard blijven werken aan de aarde als ons huis en thuis van God. Neem nou de profeet Jona: die wilde immers ook voor zijn opdracht wegduiken. Maar hij werd op het droge gespuwd; hij bleef veertig dagen nadenken over zijn opdracht en pakte die toen op door zijn reis naar en door Nineve. Uiteindelijk blijkt dat God genadiger is dan de profeten, wanneer Hij ziet dat wij mensen ermee bezig gaan.”

Alex Riemersma is ouderling Vorming en toerusting van de Jacobijner wijkgemeente en lid van de werkgroep Geloven in Leeuwarden

De dienst van 19 juni wordt uitgezonden door Omrop Fryslân (10.00 uur; herhaling 12.00 uur) en is daarna te vinden op de website van Omrop Fryslân.

Zie voor meer informatie over andere diensten en de lezingen en dialoogsessies: www.arcadia.frl/projecten/bosk www.geloveninleeuwarden.nl

Achtergrond

De taken van de kerkenraadsvoorzitter

De voorzitter van de kerkenraad heeft een belangrijke rol in het reilen en zeilen van de gemeente. Wat hoort er eigenlijk tot zijn of haar taakomschrijving?

Elke kerkenraad in een gemeente van de Protestantse Kerk heeft een voorzitter. In de kerkorde wordt deze rol 'preses' genoemd. Omdat de voorzitter van de kerkenraad uit het midden van de kerkenraad gekozen wordt, is hij/zij een ambtsdrager.

De voorzitter van de kerkenraad is ook voorzitter van het moderamen, het dagelijks bestuur, van een gemeente. In het moderamen zitten naast de voorzitter in ieder geval de scriba, een assessor (iemand die de voorzitter terzijde staat) en de predikant.

Taakomschrijving

In de kerkorde is de taakomschrijving van de voorzitter niet helder omschreven. De kerkorde geeft wel duidelijk weer wat het speelveld van de voorzitter van de kerkenraad is.

Zo is de kerntaak van de kerkenraad volgens de kerkorde:

De gemeente geeft gehoor aan haar roeping door onder leiding van de kerkenraad de samenhang in haar leven en werken te bevorderen en alles te richten op de lofprijzing van de Naam des Heren en de dienst aan de wereld.

Daarnaast beschrijft artikel VI van de kerkorde op hoofdlijnen wat de samenstelling, kerntaak en werkwijze van de ambtelijke vergaderingen in de kerk is. De ordinanties 4.I en 4.II werken dit verder uit. De voorzitter van de kerkenraad zou dit gedeelte van de kerkorde moeten kennen en ter harte nemen.

Goed voorzitterschap

De voorzitter van de kerkenraad speelt een belangrijke rol in het bestuurlijke reilen en zeilen van een gemeente, onder meer door het mede vormgeven van de vergadercultuur van de kerkenraad. Veel voorzitters van kerkenraden hebben leidinggevende en/of bestuurlijke ervaring vanuit een professionele werkomgeving en/of vrijwilligerswerk. Dat is vaak een pre, maar leidt niet automatisch tot 'goed voorzitterschap'.

Geestelijk leidinggeven

Naast het organisatorisch goed leiden van een vergadering is het namelijk cruciaal dat een voorzitter zich ook bewust is van het feit dat hij/zij ten dienste staat van het 'geestelijk leiderschap' van de kerkenraad als geheel. De

predikant vervult hierin een waardevolle rol vanwege zijn of haar expertise op dit vlak. Hij/zij kan de kerkenraad voorgaan in het samen luisteren naar het Woord en de Geest.

De predikant kan bijvoorbeeld vragen stellen over de diepere bedoeling van een agenda-punt. Hoe het raakt aan de identiteit van de gemeente en aan Gods missie. Daarmee gaat de predikant niet op de stoel van de voorzitter zitten, maar heeft hij of zij wel een essentiële inbreng. Een goede voorzitter geeft hier voldoende ruimte aan.

Vergadercultuur

Een goede vergadercultuur is gebaseerd op drie invalshoeken. Als het goed is komen deze steeds aan de orde:

De mens - Doet ieders inbreng ertoe? Wordt er naar elkaar geluisterd? Kan iedereen aan het woord komen? Is er zo nodig even aandacht voor de persoonlijke omstandigheden van mensen, voor het individu in het geheel van de vergadering en voor de onderlinge verhoudingen?

De taak - Weet iedereen, ook van elkaar, welke taak men heeft? Is er van daaruit een verbinding met het geheel van de (visie op de) geloofsgemeenschap? Is deze taak en is die verbinding zo af en toe onderwerp van gesprek?

De zaak - Is het bredere geheel van de gemeente in beeld? Daar is het allemaal om begonnen. Waarom is de gemeente er? Past wat eenieder doet daarbinnen, op dit moment, op deze plaats?

Het is vooral de taak van de voorzitter om ervoor te zorgen dat er een goede balans is. Maar het is de verantwoordelijkheid van de hele vergadering dat dit ook gebeurt.

Lerende cultuur

Goed voorzitterschap stimuleert tevens een lerende cultuur in de kerkenraad. Een vergadercultuur waarin ruimte is voor open discussie en dialoog. Hier is een nieuwsgierige en kritisch-onderzoekende houding voor nodig. Een cultuur waarin ruimte is om fouten te maken en te experimenteren, en waarin ieders 'stem' serieus genomen wordt. Nogal wat conflicten in gemeenten zijn te herleiden tot het functi-

Training voorzitter kerkenraad

Voor beginnende voorzitters van kerkenraden biedt de Protestantse Kerk een praktische training aan die zich richt op een aantal basics om de rol van voorzitter goed te kunnen vervullen. Zo wordt onder meer aandacht besteed aan Bijbelse en andere identificatiefiguren rond leiderschap. Ook wordt het speelveld van de voorzitter in kaart gebracht, en worden modellen en methoden voor leidinggeven en besluitvorming aangereikt. Het gaat om een online training van drie avonden. Medio juni worden de data voor najaar 2022 bekend gemaakt op protestantsekerk.nl/training/voorzitter-kerkenraad/. Daar staat ook het aanmeldformulier.

oneren van de kerkenraad en tot de dynamiek tussen predikant en kerkenraad. Goed voorzitterschap kan hierin preventief werken.

Valkuilen

Het voorzitterschap van de kerkenraad kent een paar valkuilen:

Een voorzitter managet de kerk zoals hij/zij dat wellicht uit het werkzame leven gewend is, terwijl het in de kerk ook draait om 'geestelijk leiderschap'.

Een voorzitter denkt in zijn of haar eentje leiding te moeten geven aan de kerkenraad. Terwijl dat - ook volgens de kerkorde - een gezamenlijke verantwoordelijkheid van het moderamen is (waarbij ieder een eigen rol vervult, inclusief de predikant).

Een voorzitter denkt dat beslissingen worden genomen op basis van 'de meerderheid van stemmen'. De kerkorde stuurt echter aan op 'eenparige' (eensgezinde) besluitvorming.

Kansen

Daarnaast kent het voorzitterschap kansen:

Je kunt als voorzitter een belangrijke bijdrage leveren aan een goede vergadercultuur in en teamvorming van de kerkenraad, ter voorkoming van 'gedoe' en 'conflicten'.

Het voorzitterschap van de kerkenraad heeft de extra dimensie van 'geestelijk leidinggeven'. Spiritualiteit mag volop meedoen in het leidinggeven.

Er zijn veel inzichten uit de organisatie- en verandkunde die je kunt toepassen in het leidinggeven aan en door de kerkenraad.

VOLGENDE KEER in G eandewei

Pinksteren vieren of bestrijden

